

FILM "MERIKA IDE U MERIKU" MUZEJA GRADA RIJEKE

Dokumentaristički prikaz izložbe "Emigration from Central Europe to America 1880. - 1914."

MARIJA LAZANJA DUŠEVIĆ □ Muzej grada Rijeke, Rijeka



sl.1. Naslovnica kataloga *From Central Europe to America 1880.-1914.*

U devetnaestogodišnjem postojanju Muzeja grada Rijeke održano je niz velikih projekata: *Adamićevo doba 1780.-1830.*, *Merika - iseljavanje iz srednje Europe u Ameriku 1880. - 1914.*, *Riječki torpedo - prvi na svijetu*, *Riječka luka*, *Čarobna igla* i dr. Projekti su se, osim izložbenog dijela, uglavnom sastojali i od niza radionica, predavanja, povijesnih prezentacija, okruglih stolova i promocija monografija. Muzejska praksa nalaže da se uz izložbe snimaju dokumentaristički prilogi s različitih akcija, od konferencija za tisak pa do samog otvorenja izložbe, što je bilo učinjeno i u ovome muzeju. Tako bi nakon završetka velikih projekata uglavnom ostali dokumentirani izložbeni postavi u obliku dokumentarističkih prikaza ili multimedijских vodiča.¹ Muzejske akcije poput otvorenja izložaba, izložbenih postava, radionica, promocija kataloga i sl. također bi se dokumentirale, međutim sam proces nastanka projekta malo bi se kad dokumentirao videozapisom i prezentirao javnosti.

Muzej grada Rijeke gostovao je od 28. lipnja do 5. rujna 2012. u Immigration Museum u Ellis Islandu u New

Yorku s izložbom *Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.*² Izložba je rezultat višegodišnjih priprema i stručnih istraživanja. Autor izložbe bio je Ervin Dubrović, ravnatelj Muzeja, a dizajner Klaudio Cetina, profesor na Nuova Accademia di Belle Arti u Milanu. Njujorško izdanje verzija je izložbe održane u Rijeci - *Merika, iseljavanje iz srednje Europe u Ameriku 1880. - 1914.*³, koja je 2009. g. osvojila Godišnju nagradu Hrvatskoga muzejskog društva za najbolju izložbu.⁴ U pripremu njujorške verzije izložbe bili su uključeni brojni suradnici i institucije iz zemalja srednje i jugoistočne Europe, rezultat čega su tri opsežne monografije u izdanju Muzeja. Pripreme za cijeli projekt trajale su nekoliko godina, dok su za samu izložbu u New Yorku trajale nekoliko mjeseci.

Tijekom višemjesečnih priprema koje su prethodile izložbi uočila sam potrebu prezentacije samih postupa nastanka opsežnih projekata ili izložaba uopće. Često su ti procesi koje prethode završnoj fazi - prezentaciji izložbe, upravo najiscrpniji dio nastanka izložbe ili cijelog projekta. Upravo kao što u vezi s muzejskim predmetima *cilj muzejskog djelovanja nije popuniti zapise sustava za upravljanje zbirkom već prolaznost, poznatost, trenutačnost i protočnost stvari koje prolaze učiniti vidljivima*⁵ i dostupnijima javnosti, jednako se tako ta ideja može primijeniti i u dokumentiranju muzejskih projekata. Kako nastaje projekt koji uz samu izložbu obuhvaća i niz predavanja, promocija, koncerata? S kojim se problemima susreću muzealci u ostvarivanju projekta? Kako ovjekovječiti sam proces nastanka projekta? Treba li ostati trajni trag procesa nastanka izložbe videoprezentacijom? Kako široj javnosti prezentirati sve aktivnosti koje prethode samoj izložbi? To su pitanja koja su me potaknula da počnem snimati sve akcije oko pripreme njujorškog izdanja izložbe *Merika*. Konačni rezultat svih snimljenih kadrova bio bi kratak dokumentarni film *Merika ide u Meriku* u trajanju od 15 minuta, zamišljen kao svojevrsni *making of* film samog projekta i izložbe *Merika - From Central Europe to America 1880. - 1914.* Snimljeni dokumentarni materijal trenutačno je u fazi pripreme za montažu i nabave financijskih sredstava za daljnju realizaciju. U idućih nekoliko mjeseci film bi trebao biti gotov do same produkcije.

¹ *Riječki torpedo - prvi na svijetu; virtualna šetnja s audio vodičem*, DVD, MGR 2011.

² *Merika - iseljavanje iz srednje Europe u Ameriku 1880. - 1914.*

³ Izložba je bila postavljena u Muzeju grada Rijeke od 10. prosinca 2008. do 20. lipnja 2009.

⁴ Zajedno s izložbom *Valiže & dešini* Etnografskog muzeja Istre, Pazin.

⁵ Konstantinos Arvanitis (2007.), *Mobilna vrata: muzeji, mobilni telefoni i dokumentacija svakodnevnog života*, Muzeologija 41./42., str. 301-316.



Tijekom sto dana priprema prije odlaska u New York i prije otvorenja izložbe, mini DV kamerom snimani su svi bitni trenuci - od odabira suradnika, pregovaranja o nabavi materijala, raspodjeli posla i interakciji među muzealcima, pribavljanju financijskih sredstava od sponzora, pa sve do otpreme izložbe u SAD, postavljanja izložbe u New Yorku, tiskovnih konferencija i samog otvorenja. Nekoliko su puta uzimane izjave protagonista o očekivanjima realizacije projekta. Glavnina radnje filma zbiva se u Muzeju grada Rijeke, izuzetak su kadrovi snimljeni u Muzeju Mimara pri prvoj tiskovnoj konferenciji za medije, zatim kadrovi snimljeni pri dolasku na Ellis Island,⁶ te u Immigration Museumu tijekom samog postavljanja i otvorenja izložbe. Uvjeti snimanja sužavaju mogućnosti upotrebe različitih redateljskih sredstava, ali stavljaju naglasak na samu srž filma, a to je prezentacija pripreme i nastanka projekta kao trajnog dokumenta vremena.

Osnovni je pristup snimanju pomična, rjeđe statična kamera. Pri statičnoj kameri gledatelji se nastoje usmjeriti na reakcije likova, njihove međusobne verbalne interakcije, katkad na izjave u kojima protagonisti govore prema kameri. Pomična se kamera koristi pri snimanju prostora i akcija koje se zbivaju u prostoru, u trenucima u kojima se mijenjaju odnosi među likovima, te u trenucima kada se izravnom usporedbom želi istaknuti interakcija među likovima. Po trajanju prevladavaju dugi kadrovi, kojima gledatelje nastojimo dodatno "uvući" u samu fazu izvođenja projekta. Najzastupljeniji plan u filmu jest srednji, rjeđe krupni (pri snimanju izjava).

U filmu *Merika ide u Meriku* muzealci progovaraju o problemima nastanka i ostvarivanja muzejskog projekta, a gledatelji imaju priliku vidjeti kako nastaje velika i



uspješna izložba. Osim što je prezentirao gostovanje riječke izložbe u New Yorku, film je i sublimirao sve ključne trenutke samog projekta. Posebno je bio zanimljiv građanima (gledateljima) koji nemaju uvid u muzejski proces nastanka izložbe te su imali priliku zaviriti "iza kulisa" i vidjeti kako je nastala jedna od najposjećenijih hrvatskih izložaba u inozemstvu. Osim trajnoj dokumentaciji, film je namijenjen i predstavljanju projekta *Merika*, koji će biti dio izložbe *Akvizicije 2011. - 2014.*, na kojoj će se osim novih akvizicija što se odnose na zbirke Muzeja, prezentirati i dokumentaristički rad u Muzeju u protekle četiri godine. Upravo bi muzeji trebali dokumentirati svoje programe i logičku podlogu na jednak način kako dokumentiraju svoje predmete⁷, jer stvaranje obogaćenih informacija zahtijeva mnogo

sl.2. Pogled na Immigration Museum, Ellis Island, New York.

sl.3. Pogled na Ellis Island iz zraka.

6 Kadrovi snimljeni ispod Kipa slobode i pogled na New York.

7 Bankogianni, Sophia; Kavakli, Evangelia; Alexandra Bounia. *Predmeti iz prošlosti, priče za sadašnjost*. // Muzeologija 41./42., MDC, 2004./2005., str. 113-122.



sl.4. Snimanje reportaže za prilog o izložbi *Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.* koji je prikazan na HTV-u.

sl.5. Dolazak kamiona s građom na Ellis Island, ispred Immigration Museuma.

sl.6.-7. Postavljanje izložbe u Immigration Museumu.

sl.8.-9. Izložba *Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.*

sl.10. S otvorenja izložbe *Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.*

sl.11. Dolazak posjetitelja na izložbu *Emigration from Central Europe to America 1880.-1914.*

© Fotodokumentacija: Muzej grada Rijeke



resursa institucije i drugo je najvažnije dobro muzeja osim samih zbirki.⁸ Takav pristup obogaćenih muzejskih informacija promijenio je percepciju dokumentiranja u Muzeju grada Rijeke, te će u budućem djelovanju biti dodatna informacija programu unutar informatičkog sustava Muzeja. Film *Merika ide u Meriku* kao trajni dokumentaristički osvrt na zanimljiv, ali i opsežan način široj javnosti prikazati kako nastaje opsežna izložba te koliko

je entuzijazma uloženo da bi nastala velika povijesna izložba koju je vidjelo više od 703 000 posjetitelja u New Yorku.⁹

⁸ Grant, Alice, *Cataloguing is Dead... Long Live the Cataloguers.* // MDA Information, 1999., str.19-25.

⁹ Službeni podatak Ellis Island Immigration Museuma jest 703 457.

LITERATURA

1. Muzeologija 41./42., MDC, 2004./2005.

2. Grant, Alice. *Cataloguing is Dead... Long Live the Cataloguers* // MDA Information, 1999, str.19-25.



sl.12. Izložba "Emigration from Central Europe to America 1880.-1914." bila je postavljena u Immigration Museum, Ellis Island, New York, 2012.

3. Peterlić, Ante. Filmska enciklopedija, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod *Miroslav Krleža*, 1986. - 1990.

4. Kragić, Bruno; Gilić, Nikica. *Filmski leksikon: A - Ž*, Zagreb: Leksikografski zavod *Miroslav Krleža*, 2003.

Primljeno: 27. studenoga 2012.

THE FILM "MERIKA IDE U MERIKU" OF THE RIJEKA CITY MUSEUM: A DOCUMENTARY REVIEW OF THE EXHIBITION "EMIGRATION FROM CENTRAL EUROPE TO AMERICA 1880-1914"

In the period from June 30 to September 5, 2012, Rijeka City Museum made a guest appearance in the Ellis Island Immigration Museum with the exhibition *Merika – Emigration from Central Europe to America 1880-1914*.

The exhibition itself was the result of several years of preparation and research. It was created by Ervin Dubrović, the museum's director, and designed by Klaudio Cetina, who teaches at the Nuova Accademia di Belle Arti in Milan.

The New York edition is a version of the exhibition of the same name held in Rijeka that won the annual prize of the Croatian Museum Association for 2009. Numerous associates and institutions from the countries of CEE were involved in the preparation of the exhibition. The museum's previous experience with big projects (Rijeka Port, the Adamić Period, Rijeka Torpedo) was such that after all big projects only museum actions such as the openings of exhibitions, workshops, launches of catalogues and so on would be documented. However, seldom was the process of the creation of the project able to be presented.

This documentary film of the Merika project enables a more lasting documentary review of one of the most successful exhibitions of Rijeka abroad. During the 100 days before the departure for New York and before the opening of the actual exhibition, the camera recorded all the essential moments – selection of associates, negotiations, division of the tasks, obtaining funding and all the way down to the transportation of the exhibition, mounting it in New York and the opening.

The task of this review is to present to the general public how a major project comes into being and how much effort was invested into the creation of a major historical exhibition that was seen by over 703,000 visitors in New York.